

A MÓRA FERENC MÚZEUM
ÉVKÖNYVE

Új folyam 4
2017

2017

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE

Új folyam 4.

Szeged
2018

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve

Új folyam 4.

Yearbook of the Móra Ferenc Museum – New Series Volume 4

Szerkesztő bizottság:

Bárkányi Ildikó, F. Lajkó Orsolya, Hegedűs Anita, Tóth István, Varga András, Vukov Pálné

Szerkesztők:

Bárkányi Ildikó – F. Lajkó Orsolya

A tanulmányok lektorai:

Apró Ferenc

B. Tóth Ágnes

Babocsay Gergely

Bencsik Péter

Blazovich László

Frauhammer Krisztina

Glässer Norbert

Kótyuk Erzsébet

Kulcsár Valéria

Marjanucz László

Masek Zsófia

Nagy Vera

Péter László

Szabó Magdolna

Szilárdfy Zoltán

Vörös István

Wolf Mária

Az összefoglalókat angolra fordította:

Kovács Márk

Máté Zsolt

Borítóterv, nyomdai előkészítés:

Magyar Milán

Móra Ferenc Múzeum

6720 Szeged, Roosevelttér 1-3.

www.moramuzeum.hu

Felelős kiadó

Fogas Ottó múzeumigazgató

HU ISSN 2064-8480

A kötet megjelenését támogatta

Nemzeti Kulturális Alap

Múzeumi Tudományért Alapítvány, Szeged

Nyomdai kivitelezés:

Generál Nyomda Kft.

6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H.

A borítón: a múzeum első néprajzi kiállítása, 1908.

Tartalomjegyzék

Szűcs Judit köszöntése	9
Tóth István 60	11
A hatvanéves Fodor Ferenc köszöntése	12

TÖMÖRKÉNY ISTVÁN (1866 - 1917) ÖRÖKÉBEN

BÍRÓ-BALOGH Tamás	
Tömörkény – ma. Az irodalomtörténeti hely változásai	
Tömörkény – Today. Changes of the literary historical location.	17

APRÓ Ferenc	
Egy s más a Barlanglakókról	
A Few things regarding the Cave Dwellers	23

FORGÓ Géza	
Tömörkény István makói emlékei	
In the footsteps of István Tömörkény	29

RÉGÉSZET

KISS P. Attila – KERESZTES Noémi Ninetta	
„Harci ingem ki hasítja? Ki háborítja álmom?“, avagy léteztek-e gepida	
és langobard fegyveres nők a Kárpát-medencében?	
“Who is tearing up my battle vest? Who disturbs my slumber?”	
did Gepidic and Langobardic women exist in the Carpathian Basin?	41

LITAUSZKI Zoltán	
„Minek nevezzetek?“ Egy gyakori tárgytypus középkori temetőinkből	
és kincsleleteinkből	
„What shall I call you?“ A common item type from our medieval cemeteries	
and unearthed treasures	69

OSVÁTH Zsófia – FÓRIZS István – SZABÓ Máté – BAJNÓCZI Bernadett	
Vaskori üvegyöngyök régészeti és archeometriai kutatása	
Archaeological and archaeometric study of Iron Age glass beads	81

SZTANKOVÁNSZKI Tibor	
A Makó-igási járandói szarmata telep szerkezete és épületei	
Settlement structure and Buildings in the Sarmatian site of Makó-Igási Járandó	103

TÓTH Anikó	
Árpád-kori állatcsontok Csanádpalota–Országhatár lelőhelyről	
Animal bone remains of the Árpád Age from the excavation site at Csanádpalota–Országhatár	121

- WALTER Dorottya – FINTOR Krisztián – SKULTÉTI Ágnes
 A sándorfalva–eperjesi késő szarmata kavicsos–csillámos kerámia
 soványítóanyagának előzetes petrográfiai vizsgálata
 The preliminary petrographic examination of the diluent used for a late Sarmatian
 micaceous-pebbly ceramic from Sándorfalva-Eperjes. 133

TÖRTÉNETTUDOMÁNY

- MÁTÉ Zsolt
 Szeged hódoltságkori török temetője
 Turkish cemetery of Szeged in the age of Ottoman rule. 161

- KAKUCS Lajos
 Polgári fegyveres alakulatok a Bánságban 1717–1919 között II.
 Civilian Armed Forces in Banat from 1717 to 1919 - Part II 171

- ÁBRAHÁM Vera
 A Pillitz-ügy – Fejezetek Pillitz Dániel rabbi életéből,
 különös tekintettel szegedi szolgálatára
 The Pillitz Case – Chapters from the life of rabbi Dániel Pillitz,
 with specific regard to his service at Szeged. 195

- FÁRI Irén
 Fényképészek Szegeden a két világháború között
 Photographers in Szeged in the Interwar. 209

- TASINÉ CSÚCS Ildikó
 "Hogy a tudomány ne legyen mostohagyermek" - Szent-Györgyi Albert és a szovjetek
 „Lest science becomes an unwanted child” - Albert Szent-Györgyi and the Soviets 247

- MEDGYESI Konstantin
 Bibó István koalíciós évekbeli demokrácia-értelmezései
 The democracy-interpretations of István Bibó during the Coalition Years. 255

- BÁTYAI Gitta
 A Wagner-fürdő
 The Wagner Bath 265

IRODALOMTÖRTÉNET

- KOVÁCS-KRASSÓI Anikó – MEDGYESI Konstantin – VÉSZITS Andrea
 A titok formái: egy nap, két levél – Adalékok Móra Ferenc és Kalmár Ilona
 titkos és hivatalos üzenetváltásaihoz
 Forms of the secret: one day, two letters – Additions to the secret and official
 correspondence of Ferenc Móra and Ilona Kalmár 273

Szücs Judit Szűntése

NÉPRAJZ

MÓD László	
„Mert művész a gölöncsér.” A szentesi kerámiaközpont a 19–20. században	
„For the artist is a potter” – The ceramic center of Szentes in the 19-20th	287
SZÚCS Judit	
„Az volt az igazi, amikor árultunk.” A csongrádi piac	
The market of Csongrád	317
GLÄSSERNÉ NAGYILLÉS Anikó	
Betegség és halál a szívgárdában	
Illness and Death in the Apostleship of Prayer	327
VUKOV Anikó	
Népi gyógyászati adatok a Móra Ferenc Múzeum Néprajzi Adattárában II.	
Folk Medical Data in the Ethnographic Repository of the Móra Ferenc Museum II.	337

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

NÁTYI Róbert	
„TIZENKÉT TSILLAGÚ KORONA” – Adalékok a Napbaöltözött Asszony	
szegedi kegyképének ikonográfiájához	
Crown with a twelve point star. Additions to the iconography	
of the devotion to the Woman clothed in the sun in Szeged	355

TERMÉSZETTUDOMÁNY

ALMÁSI Éva	
A Móra Ferenc Múzeum „folyadékos” gyűjteménye – Reptilia - Hüllők osztály	
The "liquid" collection of the Móra Ferenc Museum. – Reptilia - reptile taxon	365

KÖZÖNSÉGGAPCSOLATOK

HEGEDŰS Anita	
Blockbuster-kiállítás a Vezúv árnyékából. A szegedi Pompeji-tárlat	
kommunikációs és látogatottsági aspektusai	
Blockbuster exhibition from the shadow of the Vesuvius. Communication and attendance	
related aspects of the Pompeii Exhibition of Szeged	379
Terepbejárások, leletmentések és feltárások 2015 – 2017	395
A Móra Ferenc Múzeum kiállításai 2016-ban	409
A Móra Ferenc Múzeum munkatársainak bibliográfiája 2016	413